

# *Fuorká-bálvalusat njuoratmáná rájes ádjá ja áhku rádjái*



*Elektrovnnalaš reseapta – Buohccedieđu  
arkiiva*

Fuorkábálvalusat leat du olámuttos orrot don gos ihkinassii Suomas.

Sihke almmolaš dearvvašvuohtafuolahusa ja priváhta dearvvašvuohtafuolahusa bálvalusbuvttadeaddjit geavahit Elektrovnnalaš reseapta ja Buohccedieđu arkiivva.

Buot Suoma apteaikkain lea válmmašvuohta doaimmahit elektrovnnalaš reseaptaid.

Don sáhtát ieš geahččat iežat reseaptaid ja dikšundieđuid ležasfuorká-bálvalusas.

Fuolaheaddjin sáhtát maid geahččat ležasfuorkkáš vuollel 10-jahkásaš máná dieđuid.

## Fuorká-bálvalusat

- Riikkavuložiidda
- Apteikkaide
- Almmolaš dearvvašvuohtafuolahussii
- Priváhta dearvvašvuohtafuolahussii.

Fuorká-bálvalusat, mat gusket earenoamážit du:

- ležasfuorká ([www.omakanta.fi](http://www.omakanta.fi))
- Elektrovnnalaš reseapta
- Buohccedieđu arkiiva.

Fuorká-bálvalusain du dieđut gieđahallojit luhtolaččat ja dorvvolaččat. Dieđut leat suddjejuvnon bures, nu ahte oktage olggobeal olmmoš ii sáhte oaidnit du dieđuid.

## Elektrovnnalaš reseapta

Buot reseapttat merrojuvvovit elektrovnnalažžan. Báber- dehe telefonreseapta sáhtta merrojuvvot dušše spiehkastatdáhpusain.

### Elektrovnnalaš reseapta doaibmá ná:

- Doavttir ráhkada ja vuolláičállá reseapttá elektrovnnalaččat. Dan maŋnel son furke dan Reseaptaguovddáži.
- Oaččut buohccerávaga báhper nalde. Das oainnát dálkasiid namaid ja rávvagiid addosa hávális mearis.
- Sáhtát viežžat iežat dálkasiid vaikko man apteaikkas.
- Jos muhtin eará viežžá du dálkasiid apteaikkas, de sus galgá leat mielde juogo du buohcceráva dehe du Áel-goarta.

Go du ovddas áššiid dikšu olmmoš ohcá dálkkasbuhtadusa, de son dárbbáša du Áel-goartta dehe čálalaš lobi, ahte du njuolggobuhttentdieđuid oažžu jearrat.

Go attát čálalaš miehtama dehege váldegirjji, maddái soames eará olmmoš sáhtta dahkat du ovddas čuovvovaš áššiid:

- bivdit čoahkkáigeasu dálkasiin, maid geavahat.
- čielggadit visot dálkasiid, mat dus leat anus.
- bivdit, ahte du reseapttat dahkkojit duššin, go it dárbbáš šat dálkasa.
- bivdit, ahte du elektrovnnalaš reseapta ođasnuhttojuvvo.

Sáhtát addit čálalaš lobi ovdamearkka dihte ruovttudivššu dehe bálvalandálu ovddasteaddjái. Dan maŋnel son sáhtta dikšut du reseaptaáššiid.

## Elektrovnnalaš reseapta ávkkit

- Dat lea vuogas ja áiki.
  - Divššu bistevašvuohtá buorrána ja du ollislaš dálkkodeami lea álkit hálddašit.
  - It sáhte láhppit elektrovnnalaš reseapta iige dan sáhte vearistit dehe suoládit. Bálválus nappo lasiha buohccedorvvolašvuođa.
  - Du dieđut leat dorvvus.
  - Sáhtát sáddet reseapta ođasnuhttinbivdaga ieš ležasfuorkka bakte. Sáhtát čuovvut ležasfuorkkás, man muttos ođasnuhttin lea. Jos hálidat, de sáhtát maid ođasnuhttit iežat reseaptaid apteikkas dehe dearvvašvuohtafuolahusas. Oaččut dieđu reseapta ođasnuhttimis iežat mátketelefuvdnii deakstasáttan, jos áttát mátketelefonnummárat.
  - Sáhtát ieš dárkkistit ležasfuorkkás ([www.omakanta.fi](http://www.omakanta.fi)), maid reseaptaid dutnje leat merrojuvvon ja maid dálkasiid leat ožžon daiguin.
- Jos it geavat dihtora, de oaččut čoahkkáigeasu reseaptaid báhpere nalde dearvvašvuohtafuolahusas ja apteikkas.
- Sáhtát viežžat dálkasa vaikko man apteikkas.



## Feara gii ii sáhte oaidnit du dieđuid

Lea dárkket meroštallojuvvon,  
gii oažžu geahččat dieđuidat  
Reseaptaguovddázis:

- Doavttir oažžu geahččat reseapptaid, maid son lea ieš čállán.
- Du dikšu doavttir dehe buohccedivššár sáhtá geahččat du elektrovnnalaš reseapptaid, jos attát dasa njálmálaš lobi.
- Almmá du addin lobi haga doavttir sáhtá geahččat dieđuidat dušše heahthedilis.
- ležsafuorká-bálvalusas sáhtát válljet, geat ožžot geahččat de reseaptadieđuid.  
Spiehkastat:  
EGV- ja narkotihkkadálkkasreseapta mearadettiin doavttir sáhtá geahččat EGV- ja narkotihkkadálkkasreseapptaid.
- Doavttir oažžu geahččat álohii reseapptaid, maid son lea dutnje mearran.  
ležsafuorká-bálvalusas sáhtát gieldit, ahte eará doaktárat ja apteaikkat eai oainne reseaptadieđuidat.
- Muite dalle, ahte oaččut dálkasiiddát apteaikkas dušše buohccerávva dehe reseapptaid čálijuvvon čoahkkáigeasu čájehemiin.

## Buohccedieđu arkiiva

Dieđut du dikšumiin furkejuvvojit  
Buohccedieđu arkiivii.

Du dikšu doaktárat ja divššarat  
Suoma sierra guovlluin oidnet  
ovddit buohccedieđuidat,  
jos attát dasa lobi.

Dán geažil dikšosat laktáseaddji  
diehtu johtá buorebut,  
ja badjála dutkamat dehe divššut  
eai dárbbášuvvo dahkkot.



Buohccedieđu arkiiviigalgá lasihit  
dieđuid muttuid mielde.

Dál dohko furkejuvvojit dikšundieđut  
sihke dutkamiid bohtosat.

Iežasfuorká-bálvalusa bakte  
beasat álkit geahčadit  
iežat buohccedieđuid  
Buohccedieđu arkiivvas.

Bálvalus gávdno

čujuhusas [www.omakanta.fi](http://www.omakanta.fi).

## Váikkumat ieš dasa, gii geavaha du buohccedieđuid

Buohccedieđu arkiivvas du dieđut eai oaččo addojuvvot eará dearvvašvuohtafuolahusa doibmiide, jos don it leat addán dasa lobi.

Jos attát lobi, de dearvvašvuohtafuolahus ii dárbbáš dahkat ođđasit daid dutkamiid ja diagnosaid, mat dutnje leat juo dahkkon. Ná divššu dorvvolašvuohta lassána. Seammas seastahuvvá áigi ja ruhta.

Sáhtát maid ásahit gieldduid, mat estet du háliidan buohccedieđuid anu eará dearvvašvuohtafuolahusa ovttadagain.

Miehtama ja gieldduid sáhtát addit dearvvašvuohtafuolahusas dehe ležasfuorká-bálvalusas.

## Dorvvolaš bálvalus

Visot Buohccedieđu arkiivva dieđut gieđahallojit luhtolaččat ja dorvvolaččat. Oktage olggobeal olmmoš ii sáhte oaidnit du dieđuid.

Du dieđuid, mat leat furkejuvvon Buohccedieđu arkiivii, sáhttet gieđahallat duššefal dat ámmátolbmot, geat oassálastet du dikšui. Ovdal go dieđut ohccojuvvojit arkiivvas, de sihkarastojuvvo, ahte du ja dieđuid ohcci gaskkas lea dikšungaskavuohta.

ležasfuorká-bálvalusas sáhtát čuovvut, gosa du dieđut leat luobahuvvon dehe main apteaikkain du dieđut leat gieđahallon.

## Gos oaččun lassidieđuid?

- [www.kanta.fi](http://www.kanta.fi)
- [www.omakanta.fi](http://www.omakanta.fi)
- ležasfuorká-gihppagaš (maiddái fierpmis)
- Dávjá jerrojun gažaldagat
- Atte máhcahaga ja jeara
- Dearvvašvuohtafuolahusa ovttadagat
- Apteaikkat

